



## 13:e söndagen efter Trefaldighet

Predikan på distans 2022-09-11

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige.

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

*Bön.* Käre himmelske Fader! Vi tackar dig för den kärlek du ständigt visar mot oss. Kom med din helige Ande och tala till oss om den rätta kärleken till vår nästa. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

[Dagens ämne: Vår nästa. Epistel: 1 Joh. 4:17-21. Evangelium: Luk. 10:23-37]

**Predikotext:** Matt. 5:43-6:4 (2:a årg.)

*Jesus sade till sina lärjungar:*

*5:43 Ni har hört att det är sagt: Du ska älska din nästa och hata din fiende. 44 Jag säger er: Älska era fiender och be för dem som förföljer er. 45 Då är ni er himmelske Fars barn, för han låter sin sol gå upp över onda och goda och låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga. 46 För om ni älskar dem som älskar er, vilken lön får ni för det? Gör inte tullindrivare det också? 47 Och om ni bara hälsar på era bröder, vad gör ni för märkvärdigt med det? Gör inte hedningar det också? 48 Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig*

*6:1 Akta er för att göra era goda gärningar inför människor, för att bli sedda av dem. Då får ni ingen lön hos er Far i himlen. 2 När du ger en gåva ska du inte basunera ut det, så som hycklarna gör i synagogorna och på gatorna för att bli ärade av människor. Jag säger er sanningen: De har fått ut sin lön. 3 Nej, när du ger en gåva, låt inte din vänstra hand veta vad den högra gör. 4 Då ges din gåva i det fördolda, och då ska din Far, som ser i det fördolda, belöna dig*

Denna söndags texter handlar om kärleken till nästan. Jesus visar i evangeliet hur både prästen och leviten gick förbi den slagne mannen, som blivit överfallen av rövare. Men så kom en främling, en samarit och förbarmade sig över honom. De som hade Israels rätta tro borde ju i första hand varit de som tog sig an en av sina egna. Men istället var det samariten, som tillhörde en falsk blandreligion, som förbarmade sig över den svårt skadade mannen. Samariten visade verklig kärlek i handling. Han skötte om hans sår och tog honom på sin åsna till ett härbärke och sade till värden att ta väl hand om den stackars mannen. Sedan skulle han själv bekosta detta.

Denna liknelse visar två saker. **För det första** är samariten i liknelsen en bild av hur Jesus själv är den barmhärtige samariten. Vi syndare är alla som den slagne mannen. Vi har genom syndafallet råkat i djävulens våld. Men genom sitt evangelium kommer Jesus och hjälper oss. Genom sin försoning helar han våra sår och i kyrkans härbärke låter han oss få skydd och vård genom ordet och sakramenten. Hela kostnaden har han betalt med sitt oskyldiga lidande och sin död. Och när han sedan kommer tillbaka skall han se till att vi blir helt och hållet friska igen genom uppståndelsen och det eviga livet. Samariterna var föraktade i Israel, särskilt av fariséerna, överstepräster och de skriftlärd. De kallade också Jesus för en samarit och sa att han var besatt av en ond ande. Men i verkligheten var det tvärtom. Folkets andliga ledare hade farit vilse. De hade förvanskad Bibelns lära om synd och nåd, och därför kände de inte igen Jesus som Messias, Kristus, när han kom som en fattig och föraktad människa. De var som prästen och leviten i liknelsen. De gick förbi utan att

hjälpa den slagne. Dessa falska, andliga ledare, både dåtida och nutida, kan inte hjälpa människorna från syndens slaveri under djävulen. De tänker bara på sin egen verksamhet och förstår inte folkets andliga nöd. De är Jesu motståndare och fiender. Men han älskar varje syndare, hur djupt han eller hon än har fallit. Därför gick Jesus också till publikaner och skökor och förkunnade syndernas förlåtelse för dem. Så var Jesus verkligen en god samarit för hela världen. Han gav sitt liv för alla, för att sedan föra alla troende in i den kristna kyrkan och där skänka dem alla andliga gåvor, syndernas förlåtelse och evigt liv.

**För det andra** visar liknelsen hur en kristen skall handla mot sin nästa. Den som tror på Kristus vill också vandra i hans fotspår. Hur detta skall gå till visar dagens predikotext ur ”Bergspredikan” (= Matt. 5-7). Vi ska då ta fasta på Jesu inledningsord:

*Ni har hört att det är sagt: Du ska älska din nästa och hata din fiende. (Men) Jag säger er: Älska era fiender och be för dem som förföljer er.*

De här orden är mycket viktiga. Men de utläggs tyvärr ofta helt felaktigt. Många säger att Jesu ord visar att vi måste komma bort från Gamla Testamentet, som stod för hatet, hårdheten och fiendskapen, och istället ta till oss Nya Testamentets kärleksbudskap. Tanken är att man i GT ännu inte hade kommit fram till den upplysta, kärleksfulla kristendomen, utan levde kvar i en förlegad uppfattning om hämnd och våld. Bakom detta finns en gudsbild, som vi inte längre kan acceptera idag, menar man. GT visar den vrede Gud, som skoningslöst straffar all synd, varje överträdelse av Guds bud, men i Nya Testamentet har Jesus kommit och lärt oss vad kärleken är. Den förlåter allting. Människorna måste ha rätt att leva som de själva tycker, bara de älskar varandra, menar man. Kyrkan måste därför anpassa sig till den moderna tiden och inte längre fördöma sådant som t.ex. samkönade äktenskap och abort. Kyrkan skall då inte heller fördöma falska läror utan acceptera olika uppfattningar och riktningar inom kyrkan. Men de som är hårda och förkastar falska läror visar sig därmed vara lika kärlekslösa som prästen och leviten i Jesu liknelse. De visar ingen kärlek mot människorna utan hat. De är kvar i Gamla Testamentets hårdhet och lagiskhet och har fastnat där. Men de som är ekumeniska och fridsamma och låter var och en bli salig på sin tro, de är de som verkligen förstått Jesu kärleksbudskap. Så tänker många.

Men Jesus lär inte så. Orden: ”Du skall älska din nästa” kommer ju från Gamla Testamentet! Jesus riktade aldrig någon kritik mot detta. Han sade istället om alla de skrifter, som gemensamt kallas ”Lagen” (Torah):

”Jag säger er sanningen: Innan himmel och jord förgår ska inte en bokstav, inte en prick i lagen förgå, inte förrän allt har skett. Därför ska den som upphäver ett av de minsta av dessa bud och lär människorna så kallas minst i himmelriket. Men den som håller dem och lär ut dem, han ska kallas stor i himmelriket” (Matt. 5:18f).

I dagens text ställer Jesus inte GT mot NT. Han upphäver inte Guds vrede mot synden. Guds straff är lika allvarligt i NT som i GT. Den som upphäver Guds ord kallas enligt Jesu ord för ”minst” i himmelriket. Det innebär att bli ställd *utanför* himmelen och saligheten. Aposteln Paulus bekräftar detta med de skarpa, nytestamentliga orden:

”Men även om vi själva eller en ängel från himlen skulle ge er ett annat evangelium än det vi har predikat, så ska han vara under förbannelse” (Gal. 1:8f).

Jesus upphäver inte Guds stränga lag och Guds vrede mot synden. Men han förklarar i vår text för sina lärjungar den rätta innebörden av lagens ord. Så gör han i hela bergspredikan (Matt. 5-7) varifrån texten är hämtad.

Det tycks då i alla lagens bud finnas en motsättning mellan lagens ord och Jesus. I fråga om varje bud säger Jesus: ”**Ni har hört** att det är sagt till fäderna... **Men jag säger er...**” Några exempel:

Bud 5: ”**Ni har hört** att det är sagt till fäderna: Du ska inte mörda... **Men jag säger er:** Den som blir vred på sin broder är skyldig inför domstolen” (Matt. 5:21).

Bud 6: ”**Ni har hört** att det är sagt: Du ska inte begå äktenskapsbrott... **Men jag säger er:** Den som ser med begär på en kvinna har redan begått äktenskapsbrott med henne i sitt hjärta” (5:27f).

Bud 2: ”**Ni har också hört** att det är sagt till fäderna: Du ska inte svära falskt ... **Men jag säger er:** Ni ska inte svära alls – varken vid himlen, för den är Guds tron” (5:33f)

Bud 5: ”**Ni har hört** att det är sagt: Öga för öga och tand för tand. **Men jag säger er:** Stå inte emot den som är ond. Om någon slår dig på högra kinden, vänd då också andra kinden mot honom” (5:38f)

Kärleksbudet: **Ni har hört** att det är sagt: Du ska älska din nästa och hata din fiende. **Men jag säger er:** Älska era fiender och be för dem som förföljer er (5:43f - dagens text!).

[I grundtexten finns språkligt sett en klar motsättningen mellan de två leden: ”Ni har hört... **men** jag säger er...” Det är därför inte fel utan helt enligt grundtexten när många översättningar betonar detta genom att sätta ut ordet ”men” som i citaten ovan.]

Vilken är då motsättningen? Är det ändå inte så som många menar att Jesus vände sig mot Gamla Testamentet? Nej, och åter nej!

Men hur skall vi då förstå de båda leden? Skall vi hålla oss till **både** det som fäderna har sagt **och** det som Jesus säger? Eller skall vi bara välja det sista ledet? Här har många kristna gått vilse. Så har vissa riktningar t.ex. lärt att det är fel att svära och avlägga ed inför domstol. Jesus säger ju: Ni ska inte svära alls... Andra har sagt att det är fel att göra krigstjänst. Jesus säger ju: Om någon slår dig på högra kinden, vänd då också andra kinden mot honom.

Den rätta, bibliska förklaringen är att en kristen alltid har **två olika roller**. *Den ena rollen* är den kristne som privatperson. I den rollen skall han älska varje fiende och inte stå emot en oförrätt. Men *den andra rollen* är den särskilda kallelse varje människa har i livet. Om någon t.ex. är polis eller domare är hans uppgift inte att vända andra kinden till utan att ta fast brottslingar, döma dem och sätta dem i fängelse. Om någon är förälder är det hans eller hennes uppgift att verkligen uppfostra barnen och se till att de lyder och är skötsamma. Om någon är präst är det hans uppgift att bestraffa falska lärare och lärare, inte med våld utan med biblisk undervisning och tillrättavisning och kyrkotukt när det behövs.

Luther skriver:

”Men ta nu fatt på denna distinktion: för det första, att Kristus här endast talar om vad de kristna skall göra såsom kristna och det alldeles särskilt för Evangelium och för sin kristendoms skull: om sålunda någon hatar, avundas eller förföljer mig för Kristi och för himmelrikets skull, så skall inte jag i gengäld hata, förfölja, smäda och förbanna honom utan älska, göra gott, välsigna och be för honom. Ty en kristen är en människa som inte vet av hat och fiendskap mot någon, inte hyser vrede eller hämnd i sitt hjärta utan idel kärlek, foglighet och välgärningar; precis som vår Herre Kristus och hans himmelske Fader själv, som Herren här ställer som föredöme.

Man kan nu fråga sig: vad är att säga om detta, att man ofta i den heliga Skrift kan läsa att även heliga människor har förbannat sina fiender, t.o.m. Kristus själv och hans heliga apostlar? Kan det kallas att älska och välsigna fiender? Eller hur kan jag älska påven, som jag dagligen skäller på och förbannar – och det med all rätt? Svar i största enfald som jag ofta framhållit: att predikoämbetet inte är vårt utan Guds eget ämbete. Vad som är av Gud, det gör inte vi utan han själv genom sitt Ord och ämbetet som en gåva och verksamhet från honom. Nu står det skrivet i Joh. 16, att den helige Andes ämbete är att straffa världen. Men skall han straffa den, så kan han inte hyckla och kallas smilfink och bara säga sådant som folk gärna hör, utan han måste förbanna och fara ut i arga ord såsom Kristus ropar ve över fariséerna och som S:t Paulus gör mot Elymas (trollkarlen): 'Du djävulsbarn, full av allsköns ondskas' etc. (Apg. 13). ...

Se, så fungerar Guds Ord. Det antastar hela världen, tar både herrar och furstar i örat; det straffar och fördömer, något som inte anstår mig och dig som enskilda kristna om vi inte står i läroämbetet. Därför vågar konung David i andra psaltarpsalmen ge sig på alla konungar och herrar och säga dem, att de måste övervinna sin lättja till att ödmjuka sig och sätta sig som lärjungar vid Kristi fötter för att bli tillrättavisade och undervisade i hans lära eller i annat fall bli fördömda och bortvisade till djävulen. Sådant skulle jag aldrig våga säga. Men Guds eget Ord går fram på det sättet; dundrar, blixtrar och stormar mot allt högt och mäktigt på denna jord...

Om nu någon – utan att vara förordnad till lärare eller predikant åt vilka Guds Ord är anbefallt att ha hand om – ger sig till att förbanna och gräla, så gör han orätt. Men den som blivit anförtrodd ett sådant ämbete, han skall och måste göra det och han gör orätt om han underlåter det eller av rädsla inte frimodigt vågar öppna munnen och utan avseende till person bestraffa vad som bör bestraffas. ...

En kristen kan sålunda lätt hitta rätt i dessa stycken, så att han när det gäller medmänniskan, personligen uppför sig väl mot både ovän och vän, älskar dem och välsignar dem m.m. men dock samtidigt, när det gäller Gud och Guds Ord ... sätter allt han äger på spel, sneglar inte åt någon människa, vare sig hon är vän eller fiende. Ty här är det inte vår egen sak det gäller och inte heller vår medmänniskas, utan Guds egen sak. Därför säger jag t.o.m. åt mina argaste fiender så här: I allt vad som ankommer på min egen person vill jag hjärtans gärna bistå dig och göra dig allt gott, även om du är min fiende och gör mig idel ont. Men vad Guds Ord anbelangar skall du inte vänta dig någon vänskap från min sida, varigenom jag skulle göra något emot Guds Ord, inte ens om du så var min allra närmaste och bäste vän. ... Ty det heter: Din ovän skall du älska och göra gott. Men mot Guds fiender måste även jag vara en fiende, så att jag inte gör gemensam sak med dem mot Gud.”

Så långt Luther. Vi skall alltså av hjärtat älska våra fiender och som privatpersoner i våra liv både be för dem och hjälpa dem om de är i nöd. Vi skall inte hysa hat och ovänskap utan kärlek mot dem. Men i vår kallelse och vårt ämbete är vi inte privatpersoner utan i Guds tjänst. Där skall vi då akta på de befallningar Gud ger just för den kallelsen och troget utföra dem även när det innebär hårda ord och bestraffning av sådant som är mot Guds bud. Om vi rätt förstår att skilja på dessa två olika roller har vi också rätt förstått vad Jesus menar i vår predikotext och i hela bergspredikan. Till detta må vi nu bedja Gud om nåd och hjälp. Amen.

*Bön.* Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.